

ISSN 1607-2774

ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛ
№4 (68) 2014

*СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ
МЕМЛЕКЕТТІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ*

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

*ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА
ИМЕНИ ШАКАРИМА ГОРОДА СЕМЕЙ*

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ
ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ**

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

В Е С Т Н И К

**ГОСУДАРСТВЕННОГО
УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ШАКАРИМА
ГОРОДА СЕМЕЙ**

ISSN 1607-2774

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Бас редактор – Әмірбеков Ш.А., саяси ғылымдарының докторы, профессор;

Бас редактордың орынбасары – Қ.Әмірханов., техника ғылымдарының докторы, профессор;

Әпсәлямов Н.А., экономика ғылымдарының докторы, профессор; Атантаева Б.Ж., тарих ғылымдарының докторы, профессор; Вашукевич Ю.Е., экономика ғылымдарының докторы, профессор (Иркутск қ.); Дүйсембаев С.Т., ветеринария ғылымдарының докторы, профессор; Еспенбетов А.С., филология ғылымдарының докторы, профессор; Кешеван Н., PhD, профессор (Лондон қ.); Молдажанова А.А., педагогика ғылымдарының докторы, профессор; Рскелдиев Б.А., техника ғылымдарының докторы, профессор; оқаев З.К., ветеринария ғылымдарының докторы, профессор; Кәкімов А.К., техника ғылымдарының докторы, профессор; Панин М.С., биология ғылымдарының докторы, профессор; Рақыпбеков Т.К., медицина ғылымдарының докторы, профессор; Кожебаев Б.Ж., ауылшаруашылығы ғылымдарының докторы.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор – Амирбеков Ш.А. - доктор политических наук, профессор;

Заместитель главного редактора – Амирханов К.Ж., доктор технических наук, профессор;

Апсәлямов Н.А., доктор экономических наук, профессор; Атантаева Б.Ж., доктор исторических наук, профессор; Исакова Г.К., доктор политических наук, профессор; Вашукевич Ю.Е., доктор экономических наук, профессор (г. Иркутск); Дюсембаев С.Т., доктор ветеринарных наук, профессор; Еспенбетов А.С., доктор филологических наук, профессор; Кешеван Н., PhD, профессор (г. Лондон); Молдажанова А.А., доктор педагогических наук, профессор; Рскелдиев Б.А., доктор технических наук, профессор; Токаев З.К., доктор ветеринарных наук, профессор; Какимов А.К., доктор технических наук, профессор; Панин М.С., доктор биологических наук, профессор; Рахыпбеков Т.К., доктор медицинских наук, профессор; Кожебаев Б.Ж., доктор сельскохозяйственных наук.

© «Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университеті» шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорыны, 2014

© Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения «Государственный университет имени Шакарима города Семей», 2014

Заключение. Четвертая международная ботаническая экспедиция, по мнению участников, прошла на хорошем уровне. Заранее продуманный маршрут позволил эффективно использовать отведенное для экспедиции время. За время экспедиции сотрудниками обоих садов собрана большая коллекция растений в виде семян и живых растений, которые пополняют экспозиции природной флоры. В целом ботаническая экспедиция достигла своей цели, а поставленные задачи были успешно выполнены.

Литература

1. Красная Книга Киргизской ССР. - Фрунзе: "Кыргызстан", 1985. - 136 с.
2. Флора Киргизской ССР. - Фрунзе: "Илим" 1965. - 607 с.
3. Черепанов С.К. Сосудистые растения России и сопредельных государств. - Санкт-Петербург, 1995. - 991 с.

ҚЫРҒЫЗСТАННЫҢ ЫСТЫҚКӨЛ ОБЛЫСЫНА ҚЫРҒЫЗ-РЕСЕЙ БОТАНИКАЛЫҚ ЭКСПЕДИЦИЯСЫ

Б.А.Кентбаева, А.С.Кулиев, В.П.Криворучко, И.П.Бондарцова, А.В.Кабанов, И.В.Павлова

Мақалада Қырғыз-Ресей бірлескен ботаникалық экспедициясының нәтижелері келтірілген. Зерттеулер республиканың Ыстықкөл облысын қамтиды. Зерттеу нысаны ретінде табиғи поляция құрамындағы және екпе түрдегі ағаш, бұталы, шөптесін өсімдіктер алынды. Экспедиция бағыты бойынша зерттеліп отырған ауданның флористикалық құрамы мен басым түрлерге сипаттама берілді. Экспедиция барысында кең көлемде зерттелген өсімдіктердің гербарилік материалдары мен тұқымдары жиналды.

KYRGYZ - RUSSIAN BOTANICAL EXPEDITIONS IN ISSYK-KUL OBLAST OF KYRGYZSTAN B.Kentbayeva, A.Kuliev, V.Krivoruchko, I.Bondarceva, A.Kabanov, I.Pavlova

The article contains results a joint Kyrgyz-Russian botanical expedition. Study covers the Issyk-Kul area of the country. Object of study is woody, shrubby and herbaceous of plants growing in the composition of the natural populations as well as in culture. On the route of the expedition was described ambient floristic composition region of investigations and the dominant vegetation types. During the expedition a had been collected extensive herbarium material and seeds of the studied plants.

УДК: 582. 288

А.К. Оспанова, А.Б. Калиева, А.Қ. Шарипова, Т.С. Жампейсова
С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНЫҢ ІРІ ӨНДІРІС ҚАЛАЛАРЫНДА ОТЫРҒЫЗЫЛҒАН ҚЫЗЫЛ АЮБАДАМНЫҢ (*SAMBUCUS RACEMOSA L.*) АҚҰНТАҚ САҢЫРАУҚҰЛАҒЫ

Аннотация: Бұл мақалада Павлодар облысының ірі өндіріс қалаларындағы отырғызылған (Павлодар, Екібастұз) қызыл аюбадамның (*Sambucus racemosa L.*) ақұнтақ саңырауқұлағының түрлік құрамын, таралу ерекшеліктерін анықтап, жан-жақты талдау бойынша жүргізілген зерттеулердің нәтижелері ұсынылған.

Түйін сөздер: қызыл аюбадам, ақұнтақ саңырауқұлақ, микофлора, конидия, түрлік құрам.

Қаладағы ауаны әртүрлі зиянды қоспалардан тазартуда, оттегімен байыта түсуде, жаздың ыстық аптаптарында ауаның ылғалын арттырып, көлеңкені көбейтуде, шуылды бәсеңдетуде, жалпы қаланың сәнін келтіріп, көркін ашуда жасыл желектің алатын орны ерекше [1].

Павлодар облысы Қазақстанның солтүстік-шығысындағы ірі өнеркәсіпті аймақ. Павлодар қаласының өзінде бірнеше ірі зауыттар жұмыс істейді. Олардың ішінде әйгілі трактор зауыты, түсті

металдар өндіретін, мұнай өңдеу, химия зауыттары бар. Екібастұз қаласының іргесінде ашық әдіспен алынатын ірі көмір кені және осы көмірмен жұмыс істейтін 3 ірі жылу электр стансасы орналасқан .

Бұл жұмыс жоғарыда аталған, экологиялық тұрғыда еліміздегі үлкен алаңдаушылық туғызатын ірі өндірістік қалалардың отырғызылған қызыл аюбадамның (*Sambucus racemosa L.*) ақұнтақ саңырауқұлағын зерттеуге арналған [2].

Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері: Жұмыстың негізгі мақсаты Павлодар облысының ірі өндіріс қалаларындағы отырғызылған (Павлодар, Екібастұз) қызыл аюбадамның (*Sambucus racemosa L.*) ақұнтақ саңырауқұлағының түрлік құрамын, таралу ерекшеліктерін анықтап, жан-жақты талдау жасау.

- Павлодар, Екібастұз қалаларындағы отырғызылған қызыл аюбадамның (*Sambucus racemosa L.*) ақұнтақ саңырауқұлағының фитопатогенді түрлік құрамын анықтау;

- жүйелік құрылымына талдау жүргізу;

- саңырауқұлақтар түрлерінің маусымдық динамикасын зерттеу.

Зерттеу жұмысының ғылыми жаңалықтары мен практикалық құндылығы:

Алғаш рет Павлодар облысының ірі өндірісті қалаларының қызыл аюбадамның (*Sambucus racemosa L.*) ақұнтақ саңырауқұлағының түрлік құрамы толықтай зерттелді. Фитопатогенді саңырауқұлақтардың жүйелік құрамы талданып, Павлодар, Екібастұз қалаларының жасыл желегінің микрофлорасы салыстырмалы тұрғыда зерттелді. Маусымдық өсіп-даму, таралу динамикасы анықталды. Зиянды түрлерінің иелік өсімдіктерге тигізетін әсерлері зерттелді.

***Microspheera* туысы**

***Microspheera vanbruntiana* Ger., Bull. Torrey Bot. Club 6:31. 1875; Sacc.,Syll. Fung. 1:14. 1882; jacz., Karmanyii Opredeitel Gribov. 2. p. 324. 1927; Golov., Plant. Crypt. 10:339. 1956. бет 227.**

Нүкте тәрізді кара дақтар жапырақтың екі бетінде де орналасқан. Клейстотециі шашыраңқы, көлемі 70 мкм. Өскіндерінің саны 6-10. Қалта саны - 4. Спора саны 6-8, көлемі 16,4-19,2 0 x 10,6-12 мкм.

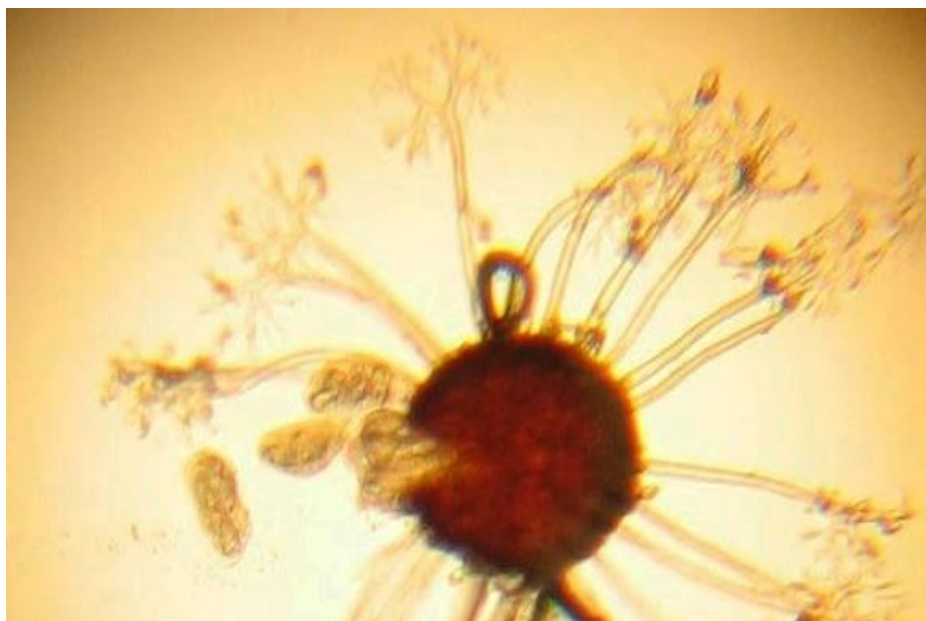
Иелік өсімдігі. – *Sambucus racemosa L.*, жапырағынан табылды.

Қазақстанда табылған жері. Павлодар қаласы, Сатпаев көшесі. 24.09.2013., А. К. Оспанова.

Бұл түр тек Павлодар облысының микрофлорасын ғана толықтырып қоймай Қазақстанның микрофлорасын толықтырды. 1-ші және 1(а) суреттері.

Сурет 1 - *Sambucus racemosa L.*, жапырағындағы *Microspheera vanbruntiana* Ger

Сурет 1 (а) – *Microsphaera vanbruntiana* Ger.,
саңырауқұлағының өсіндісі, клейстотециі, қалтасы, спорасы

Зерттелген қалаларда ақұнтақ саңырауқұлақтарының маусымдық даму динамикасы маусым-шілде айларында конидиялы кезеңінің басталып, клейстотециларының пісіп жетілуі тамыз, қыркүйек айларында байқалады. Қыстап шығуға бейімделген әртүрлі пішіндегі жемісті денелер түзіліп, өсімдік қалдықтарында қыстап шығады. Көктемде жемісті денелері жарылып, ондағы споралар сыртқа шығады. Споралардың өніп-өсуіне, ақұнтақ жіпшумақтарының көбеюіне 2012-2013 жылдардағы шілде айларындағы ауа температурасының жоғары, ылғалдылықтың жеткілікті болуы, бірден әсер етуі өте қолайлы жағдай туғызды.

Әдебиет

1. Васягина М.П. Мучнисто – росяные грибы Тарбагатая // Тр. Института ботаники АН Каз ССР. – Алма-Ата, 1961. – Т. 9. – С. 180 – 196
2. De Bary A. Über die Fruchtentwicklung der Ascomycetes, 1863

МУЧНИСТОРОСЯННЫЕ ГРИБЫ БУЗИНЫ КРАСНОЙ (*SAMBUCUS RACEMOSA* L.) ПРОИЗРАСТАЮЩИХ В КРУПНЫХ ПРОМЫШЛЕННЫХ ГОРОДАХ ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ

А.К. Оспанова, А.Б. Калиева, А.К. Шарипова, Т.С. Жампейсова

*В статье приведены результаты по определению и исследованию видового состава, особенностей распространения мучнисторосянных грибов бузины красной (*Sambucus Racemosa* L.) произрастающих в крупных промышленных городах Павлодарской области (Павлодар, Екибастуз).*

POWDERY MILDEWS FUNGI RED ELDERBERRY (*SAMBUCUS RACEMOSA* L.) GROWING IN MAJOR INDUSTRIAL CITIES OF PAVLODAR REGION

A.K. Osanova, A.B. Kalieva, A.K. Sharipova, T.S. Zhampeisova

*The results of defining and analyzing species composition and peculiarities of powdery mildews fungi red elderberry (*Sambucus Racemosa* L.) growing in major industrial cities of Pavlodar region outspread are introduced in the given article.*

МАЗМУНЫ

ТЕХНИКА ҒЫЛЫМДАРЫ

О.Ж.Сарсембенова, Е.Т.Абseitов, К.М.Сагова АДСОРБЦИОННАЯ СПОСОБНОСТЬ ЦЕОЛИТА В ИСПОЛЬЗОВАНИИ ДЛЯ ОЧИСТКИ ДЫМОВЫХ ГАЗОВ.....	3
К.К. Erenchinov, G.D. Bazil, Sh. K. Adilova, D.O. Kozhahmetova INTEGRATION BSC and QMS IN THE STRUCTURE OF AUTOMATED CONTROL SYSTEM OF ENTERPRISE HEATSUPPLY (This work is carried out on grant funding for research 0044/GF).....	7
Г.М.Бисағымова, С.К.Касымов, А.О.Утегенова, Г.К.Тулеубекова НУТРИЦЕВТИК ҚОСЫЛҒАН СҮТ ҚЫШҚЫЛДЫ ӨНІМ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ЖЕТІЛДІРУ	14
Е.Е. Шарипова, А.О. Майжанова ИНТЕНСИФИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИИ ИЗГОТОВЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СЫРОВАЛЕННЫХ ИЗДЕЛИЙ ИЗ КОНИНЫ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ.....	16
Д.К. Кундызбаев, Н.Д. Кундызбаева, А.Е. Приходько О СПОСОБАХ ПОЛУЧЕНИЯ ХИТОЗАНА.....	19
А.О.Майжанова, Е.Е.Шарипова ОЦЕНКА ПОКАЗАТЕЛЕЙ КАЧЕСТВА НАЦИОНАЛЬНЫХ СЫРОВАЛЕННЫХ ИЗДЕЛИЙ ИЗ КОНИНЫ.....	22
Н.К. Құрманғалиева, Д.М. Оспанова, Д.О.Қожахметова ЛОГИКАЛЫҚ БАСҚАРУ ЕСЕПТЕРІН ПРОГРАММАЛАУ	25
А.Төлеуғазықызы, Г.Н.Нурымхан, А.О.Утегенова , Г.К.Тулеубекова СҰЛЫ ҰНЫНЫҢ МИНЕРАЛДЫҚ ҚҰРАМЫН ЗЕРТТЕУ НӘТИЖЕЛЕРІ.....	29
Б. К. Муханов, К. К. Еренчинов, Г. Д. Базил, Д.О. Кожухметова ИНФОРМАЦИОННАЯ СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ, ОСНОВАННАЯ НА ИНТЕГРАЦИИ КРІ, ССП И СМК.....	32
М.К.Камажанова, Ш.Б.Байтукенова, Б.К. Асенова, Ж.М. Атамбаева «РАЗРАБОТКА ТЕХНОЛОГИИ ВАРЕННОЙ КОЛБАСЫ ХАЛЯЛЬ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМБИНИРОВАННОГО МЯСНОГО СЫРЬЯ»	37
Е.Б. Медведков, С.С. Джингилбаев, Л.К. Байболова, А.М. Адмаева ПОЛУЧЕНИЯ МАСЛА ИЗ СЕМЯН КУНЖУТА И ЛЬНА С ПРЕДВАРИТЕЛЬНОЙ НИЗКОТЕМПЕРАТУРНОЙ ГИДРОТЕРМИЧЕСКОЙ ОБРАБОТКОЙ.....	40
Ф.Х. Вильданова, А.К. Ерденова, Г.Б. Кенжебаева ҮЗІК-ТҰРАҚТЫ КОЭФФИЦИЕНТТІ СЫЗЫҚТЫҚ ДИФФЕРЕНЦИАЛДЫҚ ЖҮЙЕНІҢ ЛЯПУНОВ КӨРСЕТКІШТЕРІ ЖАЙЛЫ.....	42
Д.У. Дюсембинов, Д.Т. Жайлаубаев, Б.К. Касымханов ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРОЦЕССА РАВНОВЕСИЯ СИЛ РЕЗАНИЕ В МЕХОБРАБОТКЕ.....	45
Г.Н. Раимханова, Г.О. Миращева СОВРЕМЕННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ В РАЗРАБОТКЕ ТЕХНОЛОГИИ БЕЛКОВЫХ ПРОДУКТОВ.....	48
Л.В. Скрипникова, Б. Калтаева ПРОПАГАНДА, ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ И ОБУЧЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ В ОБЛАСТИ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ ПРИРОДНОГО И ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРА.....	53
Е.В. Volozhaev, В.К. Assenova, А.О. Utegenova, А.З. Bauyrzhanova DEVELOPMENT OF FORMULATIONS CHOPPED SEMI-FINISHED PRODUCTS CONTAIN VEGETARIAN COMPONENT.....	58

М.М. Какимов, Ғ.Б. Абдилова, Б.Т. Болкенов, Д.К. Дюсембаев ПРЕСС ЖАБДЫҒЫНА БЕЙІМДЕЛЕ ЖЕТІЛДІРІЛГЕН ПЫШАҚ ҚҰРЫЛЫМЫ.....	60
Ғ.Б.Сарсымбаева, Ш.Б.Байтукенова, А.О.Утегенова, Ғ.К.Тулеубекова РАЗРАБОТКА ТЕХНОЛОГИИ ДИЕТИЧЕСКОГО МЯСНОГО РУЛЕТА НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВТОРИЧНОГО СЫРЬЯ.....	63
Д.Т. Жайлаубаев, Б.К. Касымханов, Ж.А. Сергибаева СПЕКТРАЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ИЗМЕНЕНИИ СТРУКТУРЫ ДЕТАЛИ ПРИ ТЕРМООБРАБОТКЕ.....	66
Ж.Б.Құзатбекова, С.С.Төлеубекова ЖАБАЙЫ ЖИДЕКТЕРДІ НАН-ТОҚАШ ӨНДІРІСІНДЕ ҚОЛДАНУ.....	68
М.Ш. Биниязов, С. К.Касымов, А.О.Утегенова, Ғ.К.Тулеубекова МАКАРОН ӨНІМДЕРІНЕ АРНАЛҒАН ВИТАМИНДІК ПРЕМИКСТЕРДІҢ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ЖЕТІЛДІРУ.....	71
Б.Х.Айтчанов, А.Н. Алдибекова ЧАСТОТНО-ИМПУЛЬСНАЯ СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ОМАГНИЧИВАНИЕМ МОЛОКАС ЛИНЕЙНЫМ ФИЛЬТРОМ В ВИДЕ АПЕРИОДИЧЕСКОГО ЗВЕНА 2- ПОРЯДКА.....	74
А. У. Шингисов, У. Н. Сейлханова, А. К. Мустафаева ИССЛЕДОВАНИЯ ФИЗИКО-ХИМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ВИНОГРАДНЫХ КОСТОЧЕК.....	79
Л.С. Бакирова, Ғ.Т. Жуманова ҚОРШАҒАН ОРТАНЫҢ ТЕХНОГЕНДІ ЖӘНЕ АНТРОПОГЕНДІ ЛАСТАНУЫНЫҢ АЗЫҚ – ТҮЛІК ӨНІМДЕРІНІҢ САПАСЫНА ӘСЕРІ.....	82
А.У.Умбетов БИФОКАЛЬДЫ ЛИНЗАДАҒЫ СӘУЛЕЛЕРДІҢ ЕКІЛЕНУІНІҢ БҰРЫШТЫҚ СИПАТТАМАЛАРЫ.....	86

БИОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

К.А.Айтмуханбетова, Ғ.О.Мирашева, Ғ.М. Байбалинова ПЕРСПЕКТИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗРАБОТКИ БИОЛОГИЧЕСКИ АКТИВНОЙ ДОБАВКИ ИЗ РАСТИТЕЛЬНОГО СЫРЬЯ.....	90
Ж.Ә. Елубаева, З.Қ. Тоқаев БҰРЫНҒЫ СЕМЕЙ СЫНАҚ ЯДРОЛЫҚ ПОЛИГОНЫНЫҢ ӘРТҮРЛІ РАДИАЦИЯЛЫҚ ҚАУІПТІ АЙМАҚТАРЫНДАҒЫ ҚОЙ ЕТІНІҢ ДӘРУМЕНДІК ҚҰРАМЫ.....	92
С. М.Малгаждаров, М. С .Малгаждаров, К.А .Касымханова, С.Ж.Жумабеков БИОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕЙСТВИЯ ИОНИЗИРУЮЩИХ ИЗЛУЧЕНИЙ.....	96
Ғ.К. Абитаева, С.С. Ануарбекова, К.Х. Алмагамбетов ИССЛЕДОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТИ СОЗДАНИЯ ПРОБИОТИКОВ ИММОБИЛИЗОВАННЫЕ НА ТАҒАН СОРБЕНТ.....	99
Р.А.Мирзадинов, М.Ж.Махамбетов, А.М.Утешкалиева РАСТИТЕЛЬНЫЙ ПОКРОВ АТЫРАУСКОЙ ОБЛАСТИ.....	104
Ә. Жұманиязова, Р.Садыкова БИОЛОГИЯНЫ ОҚЫТУДА ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРДЫҢ МАҢЫЗЫ.....	108
Ғ.Т.Тусупбекова СОДЕРЖАНИЕ КОРТИКОСТЕРОНА В ПЛАЗМЕ КРОВИ КРЫС ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ НА ОРГАНИЗМ ЛИНДАНА.....	111
Р.Р.Олжаева, Ғ.Р.Олжаева, А.С.Оразалина, О.А. Үсенова АДАПТАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ОРГАНИЗМА ПРИ ВОЗДЕЙСТВИИ РТУТИ.....	113
Б.А.Кенгбаева, А.С.Кулиев, В.П.Криворучко, И.П.Бондарцова, А.В.Кабанов, И.В.Павлова КЫРГЫЗСКО - РОССИЙСКАЯ БОТАНИЧЕСКАЯ ЭКСПЕДИЦИЯ В ИССЫК-КУЛЬСКУЮ ОБЛАСТЬ КЫРГЫЗСТАНА.....	117

А.К. Оспанова, А.Б. Калиева, А.Қ. Шарипова, Т.С. Жампейсова ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫНЫҢ ІРІ ӨНДІРІС ҚАЛАЛАРЫНДА ОТЫРҒЫЗЫЛҒАН ҚЫЗЫЛ АЮБАДАМНЫҢ (<i>SAMBUCUS RACEMOSA L.</i>) АҚҰНТАҚ САҢЫРАУҚҰЛАҒЫ.....	120
С.Т. Дюсембаев, А.Т. Серикова, Д.Е. Иминова, Ж.Т.Сериков СОДЕРЖАНИЕ РАДИОНУКЛИДОВ В ПОЧВЕ БЛИЗЛЕЖАЩИХ НАСЕЛЕННЫХ ПУНКТОВ К СИАП.....	123
С.Т. Дюсембаев, Д.Е. Иминова, Ж.Т.Сериков ЗАГРЯЗНЕНИЕ НАЗЕМНОЙ ЧАСТИ РАСТИТЕЛЬНОГО ПОКРОВА РАДИОАКТИВНЫМИ ЭЛЕМЕНТАМИ.....	127

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҒЫЛЫМДАРЫ

Г.Р. Кекілбаева, А.К.Мурзалимова ЭЛЕМЕНТОРГАНИКАЛЫҚ ЖОҒАРЫ МОЛЕКУЛАЛЫҚ ҚОСЫЛЫСТАР (ЭЖМҚ) МЕН «ГУМАТТЫҢ» ТОПЫРАҚ ҚАСИЕТТЕРІНЕ ЖӘНЕ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ ДАҚЫЛДАРЫНЫҢ ӨНІМДІЛІГІНЕ ӘСЕРІ.....	130
С.К.Курманбаев, Н.Ж.Есенгулова, Б.С. Сарсембаев, Г.С.Мамырбаева ЕСТЕСТВЕННЫЕ ПАСТБИЩА И СЕНОКОСЫ И ИХ РОЛЬ В ПРОИЗВОДСТВЕ КОРМОВ.....	134
С.К.Курманбаев, С.М. Сейлгазина, С.Н. Сагандыков, Д.Ж.Баянова ПРОДУКТИВНОСТЬ ОДНОЛЕТНИХ КУЛЬТУР РАЗНЫХ БИОЛОГИЧЕСКИХ ГРУПП.....	137
М.А.Узбеков, С.М.Сейлгазина, С.К.Курманбаев АГРОТЕХНИЧЕСКОЕ ПОДДЕРЖАНИЕ ХОЗЯЙСТВЕННО-ЦЕННЫХ ПРИЗНАКОВ СОРТА И УСТОЙЧИВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ ВОСТОЧНОГО КАЗАХСТАНА КАЧЕСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИЕЙ БАХЧЕВОДСТВА.....	140
Н.Абдрахман, А.Б.Уалиева, А.Т.Биманбаева, М.К.Адилбекова КҮНБАҒЫС ЕГІСТІГІНДЕ ГЕРБИЦИТТЕР ҚОЛДАНУ.....	143
Н.С.Тілеужанова, С.К.Курманбаев, М.К.Адилбекова ПРОДУКТИВНОСТЬ ЯЧМЕНЯ, СУДАНСКОЙ ТРАВЫ И ЛЮЦЕРНЫ В КОРМОВЫХ СЕВООБОРОТАХ.....	146
А.Н. Кукушева ИНТЕНСИВНОСТЬ ОТРАСТАНИЯ И УРОЖАЙНОСТЬ ЩАВЕЛЯ КОРМОВОГО В ЗАВИСИМОСТИ ОТ СРОКА И ВЫСОТЫ СКАШИВАНИЯ.....	149
Е.В. Борисенко, Қ. М. Тұрлыбеков АГРОТЕХНОЛОГИЯ ВЫРАЩИВАНИЯ СЕЯНЦЕВ СОСНЫ ОБЫКНОВЕННОЙ СЕМЕЙСКОГО РЕГИОНА ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ.....	153
А.Б.Менликулова, А.А.Сапарбекова, Т.Қансеитов, А.Мусабеков ҚАЗАҚТЫҢ ҚЫЛШЫҚ ЖҮНДІ ҚҰЙРЫҚТЫ ҚОЙ ТҰҚЫМЫНЫҢ ҚОШҚАРЛАРЫНЫҢ САЛМАҒЫ.....	158
М.А.Узбеков, С.М. Сейлгазина ВЫРАЩИВАНИЕ ГОЛЛАНДСКИХ СОРТОВ АРБУЗОВ С ЭЛЕМЕНТАМИ АГРОТЕХНИКИ В УСЛОВИЯХ БЕСКАРАГАЙСКОГО РАЙОНА.....	161
А.Б.Уалиева, Н.Абдрахман, Г.Н.Садыкова, М.К.Адилбекова КАРТОПТЫ МИКРОКЛОНДЫҚ ӘДІСПЕН ЖЫЛДАМ КӨБЕЙТУ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ САПАЛЫ ТҮЙНЕКТЕРДІ ӨНДІРУ ТЕХНОЛОГИЯСЫ.....	164
Н.Абдрахман, А.Б.Уалиева, М.К.Адилбекова ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫ ЖАҒДАЙЫНДА МАҚСАРЫ ЖӘНЕ КҮНБАҒЫС СОРТТАРЫНЫҢ ӨНІМДІЛІГІ МЕН МАЙ САПАСЫНА ӘСЕРІ.....	169
Н.Омарқожаұлы, Б.Ж.Кожебаев, Е.Жікішев, Л.Муканова КҮРКЕТАУЫҚ БАЛАПАНЫ ЖЫНЫСЫНЫҢ ЖҰМЫРТҚА САЛМАҒЫ ЖӘНЕ САҚТАЛУ МЕРЗІМІМЕН БАЙЛАНЫСЫ.....	174
Р.Б. Абельдинов, Т. К. Бексеитов, Р.Р. Ақильжанов МОЛОЧНОСТЬ КОРОВ ГЕРЕФОРДСКОЙ И АББЕРДИН – АНГУССКОЙ ПОРОДЫ КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА В ТОО МТС «ЖАЙМА» ПАВЛОДАРСКОЙ ОБЛАСТИ.....	177

ВЕТЕРИНАРИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

Л.М.Усенова, Т.Ш. Асанбаев, К.Б. Омашев, А.С. Койгельдинова «АРСЛАН» ШҚ-ДА ЖЫЛҚЫ САҚАУЫН ЕМДЕУ ЖӘНЕ АЛДЫН АЛУ ШАРАЛАРЫ.....	180
С.К. Абдрахманов, К.К. Бейсембаев, С.Тюлегенов ИССЛЕДОВАНИЕ ДИАГНОСТИЧЕСКОЙ ЦЕННОСТИ ФПА НА КРУПНОМ РОГАТОМ СКОТЕ ИНФИЦИРОВАННОМ БРУЦЕЛЛАМИ.....	182
Ж.С.Бакишева, Т.Ж.Әбдірахманов, Т.Г.Бакишев, Яо Ганг, Колбай Қамырбаев, Б.Болат ҚАЗАҚСТАН МЕН ҚЫТАЙДА СІРІ ЖЕЛІНСАУДЫ КЕШЕНДІ ЕМДЕУ ӘДІСТЕРІ.....	186
Л.М. Усенова, Т.Ш. Асанбаев, К.Б. Омашев, А.С. Койгельдинова «АРСЛАН» ШҚ-ҒЫ ЖЫЛҚЫЛАРДЫҢ АССОЦИАТИВТІ ИНВАЗИЯСЫ, ОЛАРДЫҢ МАЛ ӨНІМДІЛІГІНЕ ӘСЕРІ ЖӘНЕ САУЫҚТЫРУ ШАРАЛАРЫ.....	188
А.Т.Серикова ИСПЫТАНИЕ ПРЕПАРАТОВ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ ПРИ АССОЦИАТИВНОЙ ЭЙМЕРИОЗНО-СТРОНГИЛЯТОЗНОЙ ИНВАЗИИ АНГОРСКИХ КОЗ.....	191
Ж.С.Бакишева, Т.Ж.Әбдірахманов, Т.Г.Бакишев, С.Д.Шахарова ҚАЗАҚСТАН МЕН ҚЫТАЙ АРАСЫНДАҒЫ СЫБІРЛАРДЫҢ ТӨЛДЕУДЕН КЕЙІНГІ СІРІ ЖЕЛІНСАУЫНА ҚАРСЫ ҚОЛДАНЫЛҒАН ТЕСТТАРДЫ САЛЫСТЫРУ.....	194
И.Я. Григорьева, Г.Н. Смаилова ВЛИЯНИЕ ТЯЖЁЛЫХ МЕТАЛЛОВ НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРОРОСТКОВ СЕМЯН ТЫКВЫ.....	197
Ш.К.Сүлейменов, С.Т.Дюсембаев СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЭЛЕМЕНТНОГО И ВИТАМИННОГО СОСТАВА МЯСА РАЗНЫХ ВИДОВ ЖИВОТНЫХ.....	200

ТАРИХ ҒЫЛЫМДАРЫ

А.М. Турлыбекова ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЕ ИСКУССТВО КАЗАХСТАНА В 30-40 ГГ. XX В. (ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)	202
У.Қ. Жанғалиев, Е.Е. Шангирбаев ШІЛІКТІ ЖАЗЫҒЫНДАҒЫ ЕРТЕ ТЕМІР ЕСКЕРТКІШТЕРІНІҢ ЗЕРТТЕЛУ НӘТИЖЕЛЕРІ.....	205
А.К. Капышев СТАНОВЛЕНИЕ КАРАГАНДИНСКОГО УЧИТЕЛЬСКОГО ИНСТИТУТА – ПЕРВОГО ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ В ЦЕНТРАЛЬНОМ КАЗАХСТАНЕ В КОНЦЕ 1930-Х ГОДОВ (ПО АРХИВНЫМ ДОКУМЕНТАМ)	208
А.Б.Дайрабаева ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ДВИЖЕНИЯ «АЛАШ» ПО МАТЕРИАЛАМ МУЗЕЙНЫХ ФОНДОВ.....	211
Р.Ж. Мухамеджанова, Ж. Галымова ҚАЗАҚСТАНҒА ЖАППАЙ ҚОНЫСТАНДЫРУ САЯСАТЫНЫҢ ОТАРШЫЛДЫҚ СИПАТЫ.....	215
Б.Ж.Атангаева, А.Е.Бекбаева ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ПОЛИЭТНИКАЛЫҚ ҚОҒАМНЫҢ ҚАЛЫПТАСУ ЕРЕКШЕЛІГІ.....	218
Д.Б.Малғаждар МҰСТАФА ШОҚАЙ - ТҮРКІ ИДЕЯСЫНЫҢ РУХАНИ КӨСЕМІ.....	222
Б.Ж. Атангаева, Г.А. Кемербаева XX ҒАСЫРДЫҢ ЕКІНШІ ЖАРТЫСЫНДАҒЫ ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КӨШІ-ҚОН ПРОЦЕСТЕРІ.....	225
Т.Мұздыбаева ЕРТІС ӨНІРІНДЕГІ СЕМЕЙ САУДАСЫ.....	229
А.С. Керейбаева КУПЕЧЕСТВО АКМОЛИНСКОЙ И СЕМИПАЛАТИНСКОЙ ОБЛАСТЕЙ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX ВЕКА- НАЧАЛЕ XX ВЕКА.....	234

ЭКОНОМИКА ҒЫЛЫМДАРЫ

И.Е. Абылгазинова КӘСІПОРЫННЫҢ БӘСЕКЕЛЕСТІК ҚАБІЛЕТІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	240
Ш.Д. Жайлаубаева, Е.А.Тілеуғабылова ЖАҒАНДЫҚ ДАҒДАРЫСЫНЫҢ НЕГІЗГІ СЕБЕПТЕРІ.....	242
Г.М.Касымханова,С.Ж.Ибраимова НАРЫҚТЫҚ ЭКОНОМИКА ШАРТТАРЫНДА ӨНЕРКӘСІПТІК КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ СТРАТЕГИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	245
Д.М. Еділбаева, М.М. Алибаева ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ ВОСТОЧНО-КАЗАХСТАНСКОГО РЕГИОНА.....	250
С.Ж. Ибраимова, А.М .Үкіжанова КӘСІПОРЫННЫҢ АҒЫМДАҒЫ ШЫҒЫНДАРДЫҢ БАСҚАРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	254
Д.Қ. Глеубердинова, С.Ж. Ибраимова ОСОБЕННОСТИ КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КАЗАХСТАНЕ.....	258
Ш.Д. Жайлаубаева, Е.А.Тілеуғабылова ҚАЗІРГІ ДАҒДАРЫСТЫҢ ЖАҒАНДЫҚ СИПАТЫ.....	261
Ж.Б.Мәмірсана, С.Ж. Ибраимова ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БАНК ЖҮЙЕСІНІҢ ЖӘНЕ АҚША-НЕСИЕ САЯСАТЫНЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	264
Е.Сағындықұлы, Б.Қуантқан ЕЛ ЭКОНОМИКАСЫНДАҒЫ ШЕТЕЛДІК ИНВЕСТИЦИЯЛАРДЫҢ ОРНЫ ЖӘНЕ ОНЫ ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	269
А.Талғарқызы, Б.Қуантқан ХАЛЫҚТЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ ЖҮЙЕСІН ДАМЫТУ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	271
Г. Т. Дюсупова, С.Ж. Ибраимова О РЕФОРМИРОВАНИИ НАКОПИТЕЛЬНОЙ ПЕНСИОННОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ОТЛИЧИЕ ОТ МИРОВОЙ ПРАКТИКИ.....	273
Сунарчина М.М. ПРОФСОЮЗЫ КАК ИНСТИТУТ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАЕМНЫХ РАБОТНИКОВ.....	278
ПРАВИЛА ДЛЯ АВТОРОВ НАУЧНОГО ЖУРНАЛА «СЕМЕЙ ҚАЛАСЫНЫҢ ШӘКӘРІМ АТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК УНИВЕРСИТЕТІНІҢ ХАБАРШЫСЫ» - «ВЕСТНИК ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА ИМЕНИ ШАҚАРИМА ГОРОДА СЕМЕЙ».....	282
БІЗДІҢ АВТОРЛАР.....	287

Басуға жіберілген күні 15.01.2015 ж. Пішімі 60x84 1/8
Шартты баспа табағы 37
Таралымы 300 дана. Бағасы келісімді. Тапсырыс №105

Техникалық редакторы: Тілеубердиев Д.Р.
Маман: Маргаскина А.Д.
Безендіруші: Мырзабеков С.Т.

Журнал 19.09.13 жылдан Қазақстан Республикасының мәдениет және
ақпарат министрлігінде тіркелген.

Куәлік № 13882-Ж

Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмері мен мерзімі № 1105-Ж, 10.03.2000 ж.
Жылына 4 рет шығады.

Құрылтайшысы: «Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университеті»
Шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорны

Баспаға даярлаған Семей қаласының Шәкәрім атындағы мемлекеттік университетінің
Редакциялық-баспа орталығының баспаханасында басылды.

Редакцияның мекен-жайы: 071400, Шығыс-Қазақстан облысы,
Семей қаласы, Глинка көшесі, 20 «А»,
Тел.: (8-7222) 359-587, эл.почта: rio@semgu.kz